

KS. TOMASZ KOŁODZIEJ

e-mail: kolodziej.tomek@op.pl

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rt.2019.66.5-10>

JAKIE SEMINARIUM DIECEZJALNE NA NASZE CZASY?

Instytut Teologii Duchowości KUL

Szkoła Formacji Duchowej Archidiecezji Lubelskiej

16-17 kwietnia 2018 roku

W dniach od 16 do 17 kwietnia 2018 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyło się międzynarodowe sympozjum zatytułowane: *Jakie seminarium diecezjalne na nasze czasy?* Organizatorem sympozjum był Instytut Teologii Duchowości oraz Szkoła Formacji Duchowej Archidiecezji Lubelskiej. Swoje referaty wygłosili następujący prelegenci: ks. prof. dr hab. Waldemar Cisło, UKSW (Kirche in Not); ks. dr hab. Jarosław Marczewski, KUL (rektor MSD w Lublinie); ks. mgr lic. Grzegorz Zadrożny (dyrektor MSD w Lublinie); ks. dr Jean-Noël Dol (rektor Seminarium Niepokalanego Poczęcia, diecezja Fréjus-Toulon, Francja); ks. prof. Laurent Touze z Francji; ks. mgr lic. Andrija Miličević z Chorwacji; ks. dr hab. Robert Skrzypczak, prof. PWTW; ks. dr hab. Adam Rybicki, prof. KUL; ks. mgr lic. Krzysztof Kralka SAC; dr Stefano Genarini z Włoch; ks. dr Alojzj Oberstar ze Słowenii; ks. Livio Orsingher z Włoch; ks. Artur Godnarski; o. Antoine Tahhan, Kościół katolicki obrządku ormiańskiego, Aleppo, Syria; ks. mgr Donatus Eze z Nigerii; s. dr hab. Agata Mirek, prof. KUL; ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski, KUL; ks. dr hab. Jan Miczyński, KUL (dyrektor Instytutu Teologii Duchowości).

Dwudniowe sympozjum rozpoczęło się Mszą św. w kościele akademickim. W pierwszym dniu Eucharystii przewodniczył i homilię wygłosił J.E. Bp Mieczysław Cisło. Aktualizując słowo Boga skierowane do zebranych, zwrócił uwagę na duży spadek powołań w seminariach. Zasygnalizował również niektóre przyczyny takiego stanu rzeczy. Wśród wielu czynników wymienił słabnącą religijność, uśpienie księży, a także problemy demograficzne. Ks. Biskup zadał również pytanie: „Jak formować do kapłaństwa tych, którzy pójdą do pracy w nowej rzeczywistości przemian cywilizacji

kulturowych”? Sugerując odpowiedź, wskazał na św. Szczepana pełnego Ducha Bożego i mocy – jako model człowieka uformowanego.

Po Mszy św. zebranych w auli prelegentów i słuchaczy przywitał Dziekan Wydziału Teologii KUL, ks. dr hab. Sławomir Nowosad, prof. KUL. Ksiądz Dziekan, zwracając się do zebranych, wskazał na mocne związki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Lublinie, nie tylko poprzez historyczny fakt mający miejsce 100 lat temu, gdzie pierwszy rok akademicki nowego Uniwersytetu został zainaugurowany w budynkach seminarium, ale także poprzez alumnów tego seminarium, którzy są zarazem studentami Wydziału Teologii KUL. Zaznaczył również, że Uniwersytet, a jeszcze bardziej Wydział Teologii chętnie wstępuje się w takie wydarzenia, które mają na celu namysł nad kształtem seminarium w dzisiejszym świecie, gdyż to również dotyczy miejsca i zadań Wydziału Teologii i szerzej całego Uniwersytetu.

Następnie sesję przedpołudniową otworzył ks. dr hab. Jan Miczyński, dyrektor Instytutu Teologii Duchowości KUL. Z racji nieobecności zaproszonego ks. dra Wojciecha Wójtowicza, Przewodniczącego Konferencji Rektorów Wyższych Seminarium Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych w Polsce, został odczytany przesłany przez Niego list. W treści listu Ksiądz Rektor wyjaśnił powód swojej nieobecności, którym była pielgrzymka alumnów wraz z przełożonymi na Jasną Górę. Zaznaczył, że zorganizowane sympozjum podjęło się ważnego i złożonego tematu, jakim jest formacja seminaryjna. Wskazał, że wpisuje się ono w aktualne prace i poszukiwania nad przeniesieniem na polski grunt wytycznych watykańskiego „Ratio fundamentalis”.

Pierwszy referat tej sesji pt. *Formacja duchownych w kontekście zagrożenia wojną* wygłosił ks. prof. dr hab. Waldemar Cisko. Ksiądz Profesor, posługując się prezentacją multimedialną, przybliżył trudną sytuację chrześcijan prześladowanych w Syrii. Wskazał jednakże na piękne świadectwo wytrwałej wiary, jakie składają w tamtym miejscu księża i siostry zakonne. Kolejne slajdy prezentacji i słowa prelegenta ukazywały historię męczeńskiej śmierci kapłanów, którymi byli: ks. Theaer Abdal i ks. Wassim Al.-Qas Boutrus, którzy oddali życie w 2010 roku podczas zamachu w czasie Mszy św. Następnie została przywołana postać księdza Fadi Jamil Haddad, który próbując wykupić swojego parafianina z rąk dżihadystów został przez nich zamordowany. Kolejnym przykładem kapłana męczennika był o. François Murad. Wśród przykładów kapłanów, którzy przeszli dramatyczne chwile porwania i tortur, zostali wymienieni: o. Douglas Al.-Bazi oraz o. Jacques Mourad. Na uwagę zasługuje fakt, że ci kapłani w takiej sytuacji nie wyrzekli się wiary w Chrystusa.

Ks. dr hab. Jarosław Marczewski wygłosił drugi referat tej sesji zatytułowany: *Jaki Kościół, takie seminarium, czyli o formacyjnych implikacjach współczesnej eklezjologii*. Prelegent wychodząc od zaprezentowania seminarium jako rzeczywistości bardzo złożonej ukazał, że powinno ono odpowiadać temu, co o sobie na danym etapie dziejów mówi Kościół, który jest ten sam, ale w ciągle zmieniających się okolicznościach i wymagający pogłębionej refleksji teologicznej. Mówca podkreślił, że

aktualny obraz Kościoła, w najgłębszym ujęciu eklezjologicznym, ma stanowić o kształcie współczesnego dla danej epoki seminarium. Aby udowodnić postawioną tezę zostały naświetlone istotne wątki historyczne kształtowania się nauki eklezjologicznej i seminarium. Zostały przywołane obrazy Kościoła jako: *acies bene ordinata* z dowódcą i szeregami zastępów duchowieństwa broniących ortodoksji katolickiej, jak również wizja eklezjologiczna *navis Petri*, czyli statek płynący po wzburzonych morzach. Współczesna eklezjologia Vaticanum II przedstawia Kościół jako wspólnotę. Po omówieniu tej koncepcji Kościoła prezentujący zagadnienie stwierdził, że na początku koncepcji formacji seminaryjnej musi pojawić się ta soborowa wizja Kościoła – Wspólnoty. W innym przypadku pytanie o seminarium naszych czasów byłoby tylko indywidualistycznym poszukiwaniem prywatnego rozwiązania.

Ostatni referat przed przerwą pt. *Czy Messi może być formatorem w seminarium?* wygłosił ks. mgr lic. Grzegorz Zadrozny, Dyrektor MSD w Lublinie. W swoim wystąpieniu referent na początku, podejmując się wyjaśnienia podjętego tematu, wskazał na to, że sprawa formacji do kapłaństwa jest tak ważnym zadaniem Kościoła, iż powinni tym zajmować się tylko „wirtuozi”. Nawiązał tym samym do sportowych wyczynów słynnego piłkarza Leo Messiego. Następnie podał krótki opis funkcjonowania akademii piłkarskiej Barcelony. Z funkcjonowania i filozofii szkolenia sportowców zostały wyciągnięte przez prelegenta wnioski, które są ważne także w formacji seminaryjnej, jak chociażby świadomość celu. W referacie zostały również podane propozycje idei ogólnej formacji kapłańskiej.

Po krótkiej przerwie zabrał głos ks. dr Jean-Noël Dol, rektor Seminarium Niepokalanego Poczęcia w diecezji Fréjus-Toulon we Francji. Temat wystąpienia brzmiał: *Seminarium różne od innych – doświadczenie seminarium diecezji Fréjus-Toulon*. Po nakreśleniu sytuacji Kościoła we Francji i przedstawieniu krótkiej historii, Ksiądz Rektor podał cztery filary, na których zostało zbudowane seminarium, które odniosło w pewnym sensie sukces. Pierwszym przedstawionym filarem był „prymat życia duchowego”, czyli systematyczne kierownictwo duchowe, indywidualna i wspólnotowa adoracja oraz centralne miejsce Mszy św. oraz troskliwe sprawowanie liturgii. „Nauczanie klasyczne i wierne Magisterium” to drugi filar. Trzecim filarem stała się „doniosłość nowej ewangelizacji”, natomiast ostatnim otwartość i „przyjmowanie nowych wspólnot”. Ten ostatni referat przedpołudniowej sesji zakończyła dyskusja. Pytania były skierowane do ks. dra Jean-Noël Dol i dotyczyły między innymi omówionych czterech filarów, na których funkcjonuje seminarium w Toulon, jak również formacji seminarzystów odnośnie do sakramentu pokuty i pojednania.

Jako pierwszy w popołudniowej sesji swój referat przedstawił ks. prof. Laurent Touze z Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża w Rzymie. Tytuł wystąpienia: *Jakie jest miejsce historii duchowości w formacji seminarzystów?* Ksiądz profesor odwołując się do *Ratio institutionis* z 2016 roku zauważył, że istnieje silna więź między czytaniem duchowym a historią duchowości. Prelegent zadał pytanie: „Co znajdzie seminarzysta w księgach duchowych”? Dalsza część wystąpienia prowadziła do

udzielenia odpowiedzi na postawione pytanie. Seminarzysta odnajdzie w nich najlepszych kierowników duchowych. Są to również dobrzy sprzymierzeńcy dla pełniących funkcję kierowników duchowych w seminariach, gdyż pozwalają wprowadzić alumnów w różnorodność, a zarazem jedność duchowości obecnych w Kościele. Formowani do kapłaństwa mogą znaleźć także konkretną lekcję, którą dają święci. Prelegent skonkludował, że „święci pozwalają nam zobaczyć rzeczy, o których sami nawet byśmy nie pomyśleli”.

Ks. mgr lic. Andrija Miličević, ojciec duchowny z seminarium w Zagrzebiu, w wystąpieniu pt. *Formować dzisiaj dla przyszłego Kościoła – perspektywy i wyzwania formacyjne w Chorwacji*, wychodząc od sytuacji seminarium w Zagrzebiu wskazał, że pierwszym i prawdziwym formatorem jest Bóg. Natomiast pierwszym i zasadniczym celem formacji jest pomoc w staniu się podatnym na działanie Boga w życiu seminarzysty. Odpowiadając na pierwszą część tematu swojego wystąpienia sformułował pytanie: „czy formacja dziś może odbywać się tak samo jak dziesięć lat temu” i udzielił jednoznacznie negatywnej odpowiedzi. W dalszym toku wywodu przedstawił wskazania do formacji dzisiaj dla Kościoła. Podkreślał dobrą i zdrową eklezjologię, zauważenie wielorakości charyzmatów i ruchów oraz formację misyjną. Stwierdził również, że formacja powinna przygotowywać przyszłych kapłanów do tego co ich czeka poza murami seminariów w Kościele „jutra”. Podsumowując i jednocześnie odpowiadając na problem postawiony przez organizatorów sympozjum zauważył, że jest on ściśle związany z pytaniem jaki Kościół chcemy mieć dzisiaj i w jakim kierunku zmierzamy.

Następne przedłożenie, pt. *Jakiej formacji potrzebuje wysłannik Boga?*, przedstawił ks. dr hab. Robert Skrzypczak, prof. PWTW. Na początku prelegent zaprezentował współczesne statystyki odnoszące się do wiary tzw. millenalsów. Następnie opierając się na myśli bł. Antoniego Rosminiego stwierdził, że „pierwszym stopniem kapłaństwa jest bycie chrześcijaninem”. Wskazał także jak ważną rolę odgrywa wspólnota, z której wyrastają powołania. Bowiem „kapłani są tacy, jakie są wspólnoty chrześcijańskie”. Mówca wskazał na wagę tożsamości w dzisiejszym świecie, do którego opisu często używamy przedrostka *post-*. W dalszym ciągu, powołując się na włoskiego myśliciela i analizując jego pięć ran Kościoła, zauważył ogromną rolę biskupów w formacji przyszłego kapłana, który ma być „człowiekiem Boga”. Po wygłoszeniu referatu odbyła się dyskusja, gdzie Ksiądz Profesor odpowiadał wyczerpująco na postawione pytania, które dotyczyły między innymi pięciu ran Kościoła według o. Antoniego Rosminiego.

Ostatni referat tego dnia, zatytułowany: *Formacja do męskości jako element formacji do kapłaństwa*, wygłosił ks. dr hab. Adam Rybicki, prof. KUL. Wychodząc od czterech wymiarów formacji kapłańskiej, zawartych w adhortacji *Pastores dabo vobis*, prelegent usytuował formację do męskości w pierwszym i podstawowym wymiarze formacyjnym, czyli ludzkim. Wskazał także na jej konieczność w procesie formacji i że jest to problem nowy, gdyż wcześniej więź pokoleniowa w sposób

naturalny sprzyjała przekazywaniu wzorców męskości. Dalej zostały wymienione problemy w życiu kapłańskim związane z deficytem męskości i późniejszym zagubieniem tożsamości. Na uwagę zasługuje również lista dwudziestu dwóch „grzechów głównych mężczyzn”. W części trzeciej wystąpienia zostały podane propozycje związane z formacją do męskości, która miałaby odbywać się na różnych poziomach (duchowym, psychologicznym, edukacyjnym, wspólnotowym). U podstaw jednak zawsze powinno znajdować się uznanie męskości jako daru, talentu, „który należy zaakceptować i rozwijać”. Ważne jest także akcentowanie w formacji kapłańskiej dojrzałości osobowościowej i zwrócenie uwagi na wartość męskich cnót. Na koniec zostały przybliżone praktyczne sposoby realizacji podanych uprzednio przemyśleń.

Drugi dzień międzynarodowego sympozjum rozpoczął się wspólną Mszą św. w kościele akademickim, której przewodniczył i homilię wygłosił ks. dr Robert Muszyński, dyrektor Szkoły Formacji Duchowej w Archidiecezji Lubelskiej. W słowach homilii przewodniczący liturgii, wychodząc od słowa Bożego i własnego doświadczenia formacji w seminarium, mówił o otwieraniu umysłów by rozumieć Słowo, wskazując równocześnie na przykład św. Szczepana. Odwołując się do tematu sympozjum, wskazał na problem formacji alumnów do żywej wiary. Zarysował również obraz kapłana jako „wojownika Bożego”, który zdobywa ludzi.

Po oficjalnej inauguracji drugiego dnia sympozjum pierwsza prezentacja dotyczyła zagadnienia: *Ojciec – dom – rodzina. Wyzwania dla miejsc formacji ku kapłaństwu*, przedstawionego przez ks. mgr. lic. Krzysztofa Kralkę SAC, dyrektora Pallotyńskiej Szkoły Nowej Ewangelizacji oraz Moderatora Generalnego Wspólnoty „Przyjaciele Oblubieńca”. Przedstawiający zagadnienie wyszedł od stwierdzenia, że formacja, którą prowadził Jezus, dokonywała się w relacjach. Tę podstawową i najważniejszą relacją pomiędzy formowanym i formatorem określa słowo „ojciec”. „Formator ma być ojcem, który pokaże swoją relację do Boga i nią zaszczerpi serce formowanych”. To ojcostwo ma się przejawiać również w odważnym dopuszczeniu do siebie seminarzysty. Kolejnym słowem określającym profil formacji seminaryjnej, zaproponowanym przez prelegenta, był „dom”. Seminarium powinno być domem, za który cała wspólnota, czyli rodzina seminaryjna bierze odpowiedzialność. „Rodzina” to ostatnie słowo wyznaczające profil seminarium, które nie może być grupą indywidualistów żyjących jedynie w jednym budynku, ale prawdziwą wspólnotą na wzór rodziny.

Następnie swoimi przemyśleniami, zatytułowanymi *Formacja do kapłaństwa w świetle doświadczenia międzynarodowych seminariów Redemptoris Mater*, podzielili się dr Stefano Gennarini z Włoch oraz ks. dr Alojzjusz Oberstar ze Słowenii, rektor Archidiecezjalnego Seminarium Misyjnego Redemptoris Mater w Warszawie, a także ks. Livio Orsingher z Włoch. Po przedstawieniu historii Drogi Neokatechumenalnej i powstania pierwszego seminarium Redemptoris Mater dr Gennarini zauważył, że tym, co jest charakterystyczne w ich podejściu do formacji, jest fakt łączenia formacji do prezbiteratu razem z formacją do chrześcijaństwa, które odbywa się w dwóch różnych miejscach. Tymi miejscami są seminarium, gdzie kandydaci są formowani do

kapłaństwa oraz wspólnota chrześcijańska, parafia, gdzie są formowani w wierze. Każdy kandydat do kapłaństwa przechodzi wszystkie etapy Drogi Neokatechumenalnej, nawet po przyjęciu święceń kapłańskich. Ks. dr Oberstar podzielił się ze słuchaczami doświadczeniami jako formator seminaryjny, podkreślając że powyższe rozwiązanie bardzo ułatwia pracę formatorów seminaryjnych, gdyż ci, którzy są już na Drodze Neokatechumenalnej i wstępują do seminarium mają świadomość, że nie ma życia chrześcijańskiego bez miłości do Słowa Bożego, spowiedzi, kierownictwa duchowego czy posłuszeństwa. Po przedstawieniu tematu odbyła się krótka dyskusja, w której doszło do wymiany myśli i cennych spostrzeżeń.

Po krótkiej przerwie ks. Artur Godnarski, Sekretarz Zespołu Konferencji Episkopatu Polski ds. Nowej Ewangelizacji, wygłosił referat pt. *Kapłani – uczniowie – misjonarze*. Na samym początku poddał pod refleksję pytanie: Czy powinniśmy w podejściu do formacji i całej rzeczywistości seminaryjnej zachować *status quo* czy otworzyć się na nowy powiew Ducha Świętego? W dalszym wywodzie prelegent zachęcał do umiejętnego korzystania z pozytywnych doświadczeń w tym względzie, np. seminariów Retemptoris Mater. Wskazywał również na potrzebę otwartości na nowe wspólnoty z zachowaniem ich charyzmatu i wspólnotowości. Postulat młodych, którzy chcą uczestniczyć w „autentycznej przygodzie wiary”, postuluje konieczność odejścia od „modelu unifikacji i jednolitego formowania”. By zrodzić uczniów misjonarzy potrzeba doświadczenia Nowej Pięćdziesiątnicy. W dalszym toku przedłożenia zostały podane cztery postulaty wypływające z wcześniejszych refleksji. Nowa wizja dla seminariów na nasze czasy, zaproponowana przez księdza Godnarskiego, to ta czerpiąca z doświadczeń odnowy soborowej, Neokatechumenatu, to bardziej dom niż gmach.

Ostatni referat pt. *Formacja pasterza dającego życie za owce – głos kapłana z Syrii* w tej przedpołudniowej sesji wygłosił ks. mgr lic. Antoine Tahhan, proboszcz i wykładowca z Aleppo w Syrii. W swoim wystąpieniu przedstawił czym jest powołanie, wskazując, że działają w nim trzy czynniki (Duch Święty, formator, sam kandydat). Zaznaczył również, że to Jezus przywołuje szczególnie podczas modlitwy, spotkania na swojej drodze kapłana, który zachwyci, albo w całkiem zwyczajnej sytuacji życia, niespodziewanie. W trzecim punkcie swojego wystąpienia zwrócił uwagę na rozeznawanie w życiu powołanego. Następnie zostały przywołane trzy wymiary formacji (intelektualna, duchowa i pastoralna). Prelegent mówił również o trudnych doświadczeniach ze swojej ojczyzny dotkniętej wojną.

Pierwszy referat popołudniowej sesji wygłosił ks. mgr Donatus Eze z Nigerii. Wystąpienie zostało zatytułowane: *Nigeryjskie doświadczenie formacji kapłańskiej*. Po przedstawieniu krótkiej historii formacji seminaryjnej w Nigerii oraz optymistycznych statystyk, zostały zaprezentowane cztery popularne metody formacji w seminariach w Nigerii (formacja kierunkowa, ogólna, spersonalizowana oraz integralna) z ich mocnymi i słabymi stronami. W kolejnym punkcie swojego wystąpienia ksiądz Eze podał treści formacji seminaryjnej ułożone w kluczu formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i pastoralnej. Do wyzwań wobec formacji seminaryjnej zaliczył: dużą

liczbę alumnów, zmiany w nigeryjskim społeczeństwie oraz wpływ pentekostalizmu w Nigerii. Sugerując zmiany odnośnie do formacji stwierdził, że nauczyciele w seminarium mają formować, a nie informować. Podsumowując wystąpienie, wskazał na utrzymanie w formacji seminaryjnej w Nigerii otwartości na Kościół, świat i znaki czasu.

Jakich kapłanów diecezjalnych potrzebuje życie zakonne dzisiaj? To temat kolejnego wystąpienia w tej części sympozjum, który podjęła s. dr hab. Agata Mirek, prof. KUL. Referat na początku ukazał ważną rolę życia konsekrowanego w Kościele, a także pewne dyskusje na ten temat toczące się współcześnie, zwłaszcza jeśli chodzi o siostry zakonne. Podane statystyki przybliżyły również prawdę o dobrym wykształceniu siostr zakonnych i o wielkim ich zaangażowaniu na różnych polach działalności. To pozwoliło postawić wniosek, że zakonnice dziś „mają większe wymagania w dziedzinie duchowej i formacyjnej oraz zdrowe aspiracje, aby żyć coraz pełniej powołaniem i w zgodzie z podjętymi zobowiązaniami”. W dalszym wywodzie prelegentka zauważyła pewne złe postawy kapłanów wobec zakonnic, pytając równocześnie o ich przyczyny. Postulowała również o lepsze przygotowanie kapłanów do spowiadania siostr zakonnych, prowadzenia rekolekcji i zwrócenia uwagi na przekazanie seminaryjnym wiedzy na temat życia konsekrowanego.

Ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski przedstawił zagadnienie: *Teologia duchowości w formacji seminaryjnej*. Ksiądz Profesor wyszedł od postawienia pytania o paradygmat formacji seminaryjnej, czyli „jakiego kapłana ma wychować diecezjalne seminarium duchowne”? Wskazał, że odpowiedzi należy szukać w Ewangelii i w nauczaniu Kościoła. Konkluzją analizowanych dokumentów Kościoła było stwierdzenie, że kapłan na drodze seminaryjnej formacji powinien otrzymać odpowiednią wiedzę z zakresu teologii duchowości. Druga część wypowiedzi dotyczyła seminaryjnych studiów z teologii duchowości w świetle dokumentów Kościoła, takich jak: *Optatam totius*, *Presbyterorum ordinis*, *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia*, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*. W trzeciej części prelekcji mogliśmy usłyszeć o propozycji wykładu teologii duchowości w seminarium duchownym z podaniem efektów kształcenia i programem wykładu rozpisany na poszczególne lata formacji seminaryjnej. Prelegent postulował, że w całości kształcie studiów seminaryjnych teologii duchowości należy dać „nie tylko większy wymiar godzin, ale i bardziej doniosłe znaczenie”.

Ostatni referat dwudniowego międzynarodowego sympozjum na temat seminariów diecezjalnych przedstawił ks. dr hab. Jan Miczyński, dyrektor Instytutu Teologii Duchowości KUL. Temat prelekcji brzmiał: *Wyzwania, przed jakimi stoją dziś seminaria – spojrzenie ku przyszłości*. Wystąpienie było zarazem podsumowaniem całego wydawnictwa. Prelegent zwrócił w nim uwagę na to, aby seminarium było miejscem budzenia zapалу ewangelicznego. Postulował potrzebę wspólnej wizji, a także dobrego rozumienia tradycji i odkrywania piękna chrześcijaństwa. Na koniec wy dobył również mądre współtworzenie seminarium wraz z alumnami. Sympozjum, na którym wybrzmiała prawda, że w seminarium ważne są: słowo Boże, liturgia, wspólnota,

studium teologii, nie zamyka dyskusji na temat *Jakie seminarium diecezjalne na nasze czasy?* Dyskusja zostaje ciągle otwarta. Ks. dr hab. Jan Miczyński zakończył swoje wystąpienie dziękując wszystkim prelegentom i uczestnikom sympozjum, tym samym zamykając dwudniowe obrady.

KS. ŁUKASZ ŻABA

e-mail: zablukasz@wp.pl

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rt.2019.66.5-11>

JACY CHRZEŚCIJANIE ŚWIECCY NA NASZE CZASY? SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM

8 października 2018 roku, w ramach czterdziestych drugich Dni Duchowości, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyło się międzynarodowe sympozjum pt. *Jacy chrześcijanie świeccy na nasze czasy?* Sympozjum, zorganizowane przez Instytut Teologii Duchowości KUL, wprowadziło słuchaczy w przestrzeń istotnego pytania, które warto poddać refleksji.

Spotkanie zostało zainaugurowane Eucharystią, której przewodniczył ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski. W homilii ks. prof. M. Chmielewski odwołał się do posynodalnej adhortacji apostołskiej św. Jana Pawła II *Christifideles laici* mówiącej, że ludzie świeccy „nie tylko należą do Kościoła, ale że sami są Kościołem” (ChL9). Postawione podczas homilii pytanie o jakość świeckości oraz stylu życia, do którego ludzie wierzący są wezwani we wspólnocie Kościoła i w dzisiejszym świecie, zostało rozwinięte w dalszej części dnia.

Obrady odbyły się w Centrum Transferu Wiedzy KUL, a sympozjum otworzył Prodzikan Wydziału Teologicznego KUL ks. prof. dr hab. Marian Zajac. W swoim słowie wstępnym zauważył, że współczesny człowiek, szczególnie znajdujący się na kontynencie europejskim, pod warstwą agresji wyrażanej w różnej postaci jest człowiekiem samotnym i zropaczonym. Obecny czas jest więc momentem, aby obudzić „śpiącego olbrzyma”, jakim są wierzący ludzie świeccy, którzy wraz z kapłanami będą mogli zaradzić ludzkiej biedzie.

Pierwszej części sesji przewodniczył ks. dr hab. Stanisław Zarzycki SAC, zapraszając do wystąpienia jako pierwszego ks. prof. Vincente Boscha z Uniwersytetu Santa Croce w Rzymie. Referat pt. *Teologiczny charakter świeckości* wskazywał na chrześcijan, którzy powinni wybierać Pana Boga w codzienności, jednocząc się z Jezusem